

ONDERZOEK WETENSCHAPSWINKEL UTRECHT:

Overheid geeft individuele waterzuivering weinig ruimte

Mensen die om wat voor reden dan ook zelf hun water willen zuiveren, krijgen daartoe nauwelijks de gelegenheid. De overheid benut alle juridische mogelijkheden om bewoners te dwingen hun woning aan te sluiten op de riolering. Daardoor krijgen deze zogeheten IBA-systemen niet de kans uit te groeien tot een volwaardig alternatief. Tot deze conclusie komt Leonie Können na onderzoek bij de Wetenschapswinkel Rechten van de universiteit in Utrecht in opdracht van De Twaalf Ambachten in Boxtel.

In Nederland zijn op dit moment ruim 120.000 huishoudens niet aangesloten op het rioleringsstelsel. Zij hebben een individueel zuiveringssysteem: het restwater lozen ze op sloten of in de bodem.

Het gaat voornamelijk om bewoners van boerderijen in buitengebieden en bewoners van woonboten. Ze zijn vaak zeer tevreden met deze milieuvriendelijke en goedkope systemen.

De Twaalf Ambachten, die zich onder meer bezighoudt met de ontwikkeling van kleinschalige en milieuvriendelijke waterzuiveringsinstallaties, krijgt regelmatig vragen over de mogelijkheden om af te zien van aansluiting op de gemeentelijke riolering. Können zette hiervoor alle gemeentelijke, provinciale en landelijke regels die betrekking hebben op het lozen van afvalwater, op een rij.

“Die regelgeving is nogal ondoorzichtig”, aldus Können. “Er zijn grote verschillen in rechtspositie naar gelang de manier van lozingen: óf op oppervlaktewater of rechtstreeks in de bodem. In het ene geval heeft de betrokkene te maken met het Lozingenbesluit Wvo huishoudelijk afvalwater in het andere geval met het Lozingenbesluit bodembescherming. Ook de gemeentelijke bouwverordening speelt een belangrijke rol”.

Individuele zuiveringssystemen zijn alleen toegestaan als riolering ter plaatse ontbreekt of te ver weg ± 40 meter vanaf de perceelsgrens en in sommige gevallen 40 meter vanaf het huis) ligt. Veel plattelandsbewoners willen niet op de riolering aangesloten worden, omdat ze die te duur vinden.

De (gemeentelijke) overheid gaat de komende jaren echter miljarden guldens uitgeven aan het onderhoud en de uitbreiding van het rioolstelsel. In Nederland is 97 procent van de woningen aangesloten op de riolering. Voor de septic-tanks op het platteland zijn de laatste jaren steeds strengere voorwaarden gaan gelden. Bovendien zijn deze zuiveringstanks en andere IBA's (individuele behandeling van afvalwater) zoals helofytenfilters steeds volwaardigere alternatieven geworden voor het gemeentelijk riool.

Leonie Können vindt het opvallend dat de overheid het rioleringsstelsel helemaal niet ter discussie stelt. “Het investeren in milieuvriendelijke IBA's is niet aan de orde. De strengere wetgeving sinds het begin van dit decennium is tegenstrijdig met de aandacht die milieutechnologie krijgt”, meent ze.

Bestaande lozingen in de bodem

Voor IBA-systemen die in de bodem lozen, gelden de bepalingen van het Lozingenbesluit bodembescherming. Alleen het helofytenfilter dat in de bodem loost, valt niet onder het bereik van dit besluit.

Bestaande beperkte lozingen zijn lozingen die op of voor 1 juli 1990 al plaatsvonden. Bedraagt de afstand van de riolering tot aan het dichtsbijzijnde gebouw waaruit het huishoudelijk afvalwater vrijkomt 40 meter of minder, dan geldt een absoluut lozingsverbod. Dan geldt een plicht tot aansluiting op de riolering en dus ook de verplichting om rioolrecht en verontreinigingsheffing te betalen. Is een gebouw meer dan 40 meter van de riolering verwijderd, dan kan men uit hoofde van het Lozingenbesluit bodembescherming de lozingen voortzetten. Er bestaat dan geen verplichting tot aansluiting op het riool.

Bovendien hoeft de IBA-voorziening bij een afstand van meer dan 40 meter pas vanaf 1 januari 2005 aan de technische en gebruiksvoorschriften van het Lozingenbesluit bodembescherming en de Uitvoeringsregeling van hetzelfde besluit te voldoen.

Gebruikt men een IBA-systeem dat in de bodem loost, dan is geen verontreinigings-

heffing op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren verschuldigd.

Nieuwe lozingen in de bodem

Lozingen die na 1 juli 1990 begonnen, zijn verboden als ze de afstand van de kadastrale grens van het perceel tot aan de riolering 40 meter of minder bedraagt. De modelbouwverordening verplicht tot een aansluiting op de riolering, als de afstand vanaf het bouwwerk 40 meter of minder is.

Dir is soepeler dan de meetwijze die het Lozingenbesluit bodembescherming voorschrijft. Het kan voorkomen dat de afstand, gemeten vanaf de perceelsgrens 40 meter of minder is, terwijl de riolering meer dan 40 meter van het bouwwerk is verwijderd. Dan geldt weliswaar een lozingsverbod, maar geen verplichting om aan te sluiten op de riolering. Om de zuivering door middel van een IBA-systeem te kunnen handhaven, kan men het IBA-systeem opnemen in een waterdicht kringloopsysteem. Al het gezuiverde huishoudelijke afvalwater moet dan in het huishouden hergebruikt worden, als spoelwater voor het toilet of als waswater. Dan mag op geen enkele wijze meer in de bodem geloosd worden. Omdat in dit geval ook geen lozing plaatsvindt op oppervlaktewater, is geen verontreinigingsheffing verschuldigd.

Bedraagt de afstand vanaf het bouwwerk 40 meter of minder, dan geldt een verplichting tot aansluiting op de riolering.

Is de afstand tussen riolering en perceel groter dan 40 meter, dan is de lozing toegestaan. Wel moeten ze aan een aantal eisen voldoen:

de zuivering moet gebeuren via een septic-tank die gekoppeld is aan een zakput, infiltratiebed of -kanaal. Gebruik van andere systemen is niet toegestaan. Als later alsnog riolering wordt aangelegd, zodat de afstand minder dan 40 meter wordt, moeten burgemeester en wethouders ontheffing verlenen van het lozingsverbod.

Bestaande lozingen op sloten

Hiervoor geldt als datum 1 maart 1997. Als geloosd wordt binnen een afstand van 40 meter, dan is de lozing verboden. Dit verbod treedt niet onmiddellijk in werking. Het geldt in beginsel vanaf 1 maart 2000. Tot die datum kunnen de lozingen voortgezet worden. Gebeurt de lozing via een IBA-systeem dat voldoet aan de voorschriften in het Lozingenbesluit Wvo of aan de nadere eisen van de waterkwaliteitsbeheerder, dan mag het lozen voortgezet worden tot 1 maart 2002. Deze overgangsregeling geldt overigens voor alle lozingen.

Nieuwe lozingen op sloten

Nieuwe lozingen zijn lozingen die na 1 maart 1997 begonnen.

Als de perceelsgrens 40 meter of minder van de riolering verwijderd is, mag geen nieuwe lozing op oppervlaktewater worden uitgevoerd. Zuivering via een IBA-systeem is dan in sommige gevallen toch nog mogelijk door middel van het eerder genoemde waterdichte kringloopsysteem.

Voor nieuwe lozingen op een afstand van meer dan 40 meter van de riolering, gemeten vanaf de perceelsgrens, geldt dat ze verboden zijn, tenzij de waterkwaliteitsbeheerder een Wvo-vergunning verleent.

Is de riolering later uitgebreid tot een afstand van 40 meter of minder, dan geldt een overgangsregeling van vijf jaar.

Aanbevelingen

“Het regime voor bestaande beperkte lozingen is in het Lozingenbesluit bodembescherming in bepaalde gevallen aanzienlijk minder flexibel dan in het Lozingenbesluit Wvo. Met technische ontwikkelingen wordt in het Lozingenbesluit bodembe-

scherming geen rekening gehouden. Vanaf 1 januari 2005 mag nog slechts een beperkt aantal IBA-systemen gebruikt worden. Experimenten met nieuw ontwikkelde zuiveringssystemen lijken uitgesloten”, aldus Leonie Können.

“Het Lozingenbesluit Wvo is flexibeler voor zowel bestaande als nieuwe lozingen. Alternatieve zuiveringssystemen kunnen worden toegestaan”.

Het verschil in regelgeving is vooral van belang als er nog een keuzemogelijkheid bestaat. Kan iemand die met een nieuwe lozing wil beginnen, het beste kiezen voor een IBA-systeem dat in de bodem loost, of op het oppervlaktewater?

“Wil men de ruimte hebben om nieuwe technische ontwikkelingen in de praktijk te brengen, dan moet men kiezen voor een systeem dat op oppervlaktewater loost. Neem men genoegen met een reeds bestaand systeem, dan is het verstandig om een IBA-installatie te nemen die die in de bodem loost. Dan hoeft bovendien geen verontreinigingsheffing betaald te worden”.

Een composttoilet is nooit aan de regels van het Lozingenbesluit bodembescherming of het Lozingenbesluit Wvo gebonden. Het helofytenfilter dat op oppervlaktewater loost, is wel aan het laatste lozingenbesluit onderworpen én aan de gemeentelijke Bouwverordening.

Volgende maand houdt De Twaalf Ambachten een symposium over individuele afvalwaterzuivering.

Voor meer informatie over het onderzoek van Leonie Können kunt u contact opnemen met de Wetenschapswinkel Rechten van de universiteit in Utrecht: (030) 253 70 25. 